

UDK 528.44:002:351.755.3:311.313:353.2(497.5)

Stručni članak

Izrada tehničke dokumentacije za Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. na području Bjelovarsko-bilogorske županije

Dragan ĆURKOVIĆ – Bjelovar¹

SAŽETAK. U radu je opisan postupak izrade tehničke dokumentacije za predstojeći Popis stanovništva, kućanstava i stanova na području Bjelovarsko-bilogorske županije, koji će se provesti od 1. do 28. travnja 2011. Opisan je pravni okvir koji regulira taj popis stanovništva. Opisani su postupci i radnje koje poduzimaju katastarski uredi u pripremi izrade dokumentacije za potrebe Popisa stanovništva 2011. Važan dio tehničke dokumentacije čine pregledni kartografski prikazi. Naveden je postupak izrade i ažuriranja preglednih kartografskih prikaza.

Ključne riječi: popis stanovništva, tehnička dokumentacija, pregledni kartografski prikazi, statistički krug, popisni krug.

1. Uvod

Popis stanovništva, kućanstava i stanova (u nastavku teksta: Popis stanovništva) najopsežnije je i najsloženije statističko istraživanje s obzirom na brojnost jedinica za popisivanje te broj i raznovrsnost modaliteta odgovora. Na području Republike Hrvatske do sada je provedeno 15 popisa stanovništva. U razdoblju od 1857. do 1931. provedeno ih je osam (1857., 1869., 1880., 1890., 1900., 1910., 1921. i 1931.). Zbog II. svjetskog rata nije proveden Popis 1941. Nakon rata popisi su provedeni 1948., 1953. i 1961., a dalje u skladu s Preporukama Ujedinjenih naroda s desetogodišnjim razmakom (popisi 1971., 1981., 1991. i 2001.). Preporukama Ujedinjenih naroda predviđeno desetogodišnje razdoblje učestalosti popisa kompromis je između potreba za relevantnim i aktualnim podacima i relativno velikih financijskih sredstava koja su potrebna za popis.

Posljednji popis proveden je 2001. i njegova je posebnost u tome što je prvi put samostalno organiziran i proveden u samostalnoj i suverenoj Republici Hrvatskoj.

¹ Dragan Ćurković, ing. geod., Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Bjelovar, Gudovačka 21, HR-43000 Bjelovar, e-mail: dragan.curkovic@bj.t-com.hr.

2. Pravni okvir

2.1. Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine

U razdoblju od 1. do 28. travnja 2011. godine u Republici Hrvatskoj provest će se popis stanovništva, kućanstava i stanova, prema stanju na dan 31. ožujka 2011. u 24 sata, što se smatra kritičnim trenutkom Popisa. Temeljni pravni dokument koji regulira taj popis je Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine (NN 2010). Neposredno nakon provedenog popisa provest će se Kontrolni popis na reprezentativnom uzorku popisnih krugova radi ocjenjivanja obuhvata i kvalitete podataka prikupljenih Popisom.

Popisom će se obuhvatiti sljedeće jedinice popisa:

- 1) stanovništvo
- 2) kućanstva osoba
- 3) stanovi i ostale stambene jedinice.

Popisom osoba prikupit će se sljedeći podaci: prezime i ime, datum rođenja, identifikacijski broj osobe (OIB ili broj osobne iskaznice), spol, bračno stanje, vrsta zajednice u kojoj osoba živi, broj živorođene djece, prebivalište/boravište, prisutnost u naselju popisa u trenutku Popisa, razlog odsutnosti/prisutnosti, vrijeme odsutnosti/prisutnosti, vrijeme namjere odsutnosti/prisutnosti, mjesto odsutnosti/mjesto stanovanja, mjesto rođenja, mjesto stanovanja majke u vrijeme rođenja osobe, mjesto iz kojeg se osoba doselila te godina i razlog doseljenja, strana zemlja iz koje se osoba doselila te godina i razlog doseljenja, državljanstvo, narodnost, materinski jezik, vjera, postignuto obrazovanje, pismenost, pohađanje škole/studija, znanje korištenja računalnih operacija, položaj u zaposlenju, zanimanje, djelatnost, položaj u aktivnosti, vrsta mjesta rada, glavni izvori sredstava za život, uzdržavanost osobe i status uzdržavatelja, mjesto rada/školovanja, učestalost vraćanja u naselje popisa, sredstvo putovanja na posao/školu, postojanje teškoća u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, vrsta teškoće, fizička pokretljivost osobe, uzrok teškoće te korištenje pomoći druge osobe u obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

Popisom kućanstava prikupit će se sljedeći podaci: prezime i ime osobe prema kojoj se određuju odnosi članova kućanstva (referentna osoba), srodnički i obiteljski sastav kućanstva, tip kućanstva, osnova po kojoj se kućanstvo koristi stanom, posjedovanje osobnog računala, korištenje interneta, površina korištenoga poljoprivrednog zemljišta te broj stoke i peradi.

Popisom stanova i ostalih stambenih jedinica prikupit će se sljedeći podaci: vrsta i način korištenja stambene jedinice, vlasništvo stana, površina stana, broj soba u stanu, površina kuhinje, kupaonica i zahod u stanu, vrste instalacija u stanu, način grijanja stana, vrsta energenata, klimatizacija, vrsta zgrade u kojoj se nalazi stan, položaj stana u zgradi te godina izgradnje zgrade u kojoj se nalazi stan.

2.2. Pravilnik o registru prostornih jedinica

Pravilnikom o registru prostornih jedinica (NN 2008) uređuje se sadržaj registra prostornih jedinica (u daljnjem tekstu: registar), način osnivanja i vođenja registra te sadržaj, oblik i način dostavljanja podataka registra Državnom zavodu za statistiku. Registar se osniva u svrhu stvaranja službene osnove za prikupljanje, evidentiranje, iskazivanje, razmjenjivanje i povezivanje različitih vrsta podataka o prostoru. Podaci registra osnova su za izvorne evidencije naselja, ulica i kućnih brojeva u upravnim tijelima jedinica lokalne samouprave nadležnim za geodetske poslove.

Središnji registar osniva se i vodi u središnjem uredu Državne geodetske uprave, a županijski, gradski i općinski registri u područnim uredima za katastar Državne geodetske uprave i njihovim ispostavama. Sastavni su dijelovi registra:

1. grafički dio registra
2. popisi prostornih jedinica
3. zbirka isprava.

Grafički dio registra sastoji se od grafičkih osnova, grafičkih podataka registra i podataka iz popisa prostornih jedinica koji se, kao grafički podaci, prikazuju na kartografskim prikazima. U grafičkom dijelu registra vode se podaci prema zadnjem stanju upisanom u popise prostornih jedinica. Grafički dio registra vodi se sredstvima automatske obrade podataka. Popisi prostornih jedinica vode se za svaku vrstu prostorne jedinice. Zbirka isprava sastoji se od zbirke elaborata promjena i zbirke rješenja o određivanju, mijenjanju ili ukidanju kućnih brojeva.

2.3. Provedbene upute za izradu tehničke dokumentacije

Na temelju članka 21. stavka 4. Zakona o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine, ravnatelj Državne geodetske uprave, uz suglasnost ravnatelja Državnog zavoda za statistiku, donio je Provedbene upute za izradu tehničke dokumentacije za provođenje Popisa stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine (DGU 2010).

3. Tehnička osnova

3.1. Područje Bjelovarsko-bilogorske županije

Područje Bjelovarsko-bilogorske županije podijeljeno je na 5 gradova i 18 općina. Ima ukupno 324 naselja, koja su nadalje podijeljena na 590 statističkih krugova (SK) i 784 popisna kruga (PK), koji ukupno imaju 917 ulica i trgova i 53 763 kućnih brojeva (slika 1).

Slika 1. Područje Bjelovarsko-bilogorske županije.

3.2. Izrada tehničke dokumentacije

Za potrebe provođenja Popisa stanovništva potrebno je izraditi tehničku dokumentaciju koja će služiti kao tehnička osnova za provođenje Popisa. Tehnička dokumentacija izrađuje se na osnovi službenih podataka registra prostornih jedinica, a Državna geodetska uprava dužna ju je dostaviti Državnom zavodu za statistiku te županijskim popisnim povjerenstvima. Podaci o prostornim jedinicama, ulicama i kućnim brojevima zgrada moraju održavati stanje na dan 31. prosinca 2010.

Tehničku dokumentaciju čine popisi prostornih jedinica, pregledni kartografski prikazi, skice statističkih i popisnih krugova i PK obrasci. Popisi prostornih jedinica, koji su izrađeni i revidirani, jesu:

- Popis gradova i općina po županijama (Obrazac RPJ-2)
- Popis katastarskih općina po uredima/ispostavama
- Popis jedinica mjesne samouprave po gradovima i općinama (Obrazac RPJ-8)
- Popis naselja po gradovima i općinama (Obrazac RPJ-3)
- Popis statističkih krugova po naseljima (Obrazac RPJ-5a)

- Popis popisnih krugova po jedinicama mjesne samouprave (Obrazac RPJ-5b)
- Popis ulica i trgova po naseljima (Obrazac RPJ-6).

Pregledni kartografski prikazi koji se izrađuju za područje županije jesu:

- Pregledni kartografski prikazi županija s podjelom na gradove i općine
- Pregledni kartografski prikaz gradova i općina s podjelom na jedinice mjesne samouprave, naselja, katastarske općine i statističke krugove
- Radni pregledni kartografski prikazi po jedinicama mjesne samouprave s prikazom naselja, katastarskih općina, statističkih i popisnih krugova te ulica i kućnih brojeva zgrada.

Grafičku osnovu za izradu preglednih kartografskih prikaza čine topografske karte u mjerilu 1:25 000 (TK25) i digitalni ortofoto u mjerilu 1:5000 (DOF5). Svi pregledni kartografski prikazi izrađeni su u koordinatnom sustavu HTRS96/TM.

Skice statističkih krugova, koji su podijeljeni na popisne krugove, izrađuju se u mjerilima 1:25 000 ili 1:5000 ovisno o veličini statističkoga kruga. Skice popisnih krugova ovisno o njihovoj veličini izrađuju se u mjerilima 1:2500 ili 1:5000.

4. Terenska revizija

Za potrebe izrade radnih preglednih kartografskih prikaza, od područnih ureda za katastar preuzeti su svi materijali koje ti uredi vode kao osnovne kartografske prikaze. Središnji ured Državne geodetske uprave preko geodetske tvrtke, koja je angažirana u tu svrhu, obavio je transformaciju tih kartografskih prikaza u digitalni zapis i nakon izvedene digitalizacije svi materijali vraćeni su katastarskim uredima (slika 2).

Slika 2. Izgled stare (a) i nove (b) skice popisnoga kruga.

Nakon dostavljenih preglednih kartografskih prikaza u analognom obliku započinje terenska revizija, koja se sastoji od prikupljanja podataka o ulicama, trgovima, zgradama i kućnim brojevima zgrada. U okviru terenske revizije skiciraju se novosagrađene ulice i trgovine, novosagrađene zgrade, prikupljaju podaci o kućnim brojevima zgrada i podaci o procijenjenom broju kućanstava. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti diobi popisnih krugova na područjima na kojima je došlo do pojačane izgradnje u proteklih deset godina. Popisne krugove za koje se terenskom revizijom utvrdi da prelaze broj od 130 kućanstava potrebno je podijeliti na dva ili više popisnih krugova. Na skicama PK potrebno je revidirati i sve identifikatore (MB SK i redni broj PK u SK). Sve promjene i ispravci na skicama PK iscrtavaju se i ispisuju crvenom bojom (slika 3).

Slika 3. Ažurirani popisni krug.

Temeljem revizije popisa i terenske revizije te na temelju raspoloživih podataka o granicama prostornih jedinica obavljeno je ažuriranje radnih preglednih kartografskih prikaza. Ažuriranje se sastojalo od:

- poboljšanja točnosti prikaza granica prostornih jedinica (slika 4)
- unošenja podataka o novoosnovanim i promijenjenim prostornim jedinicama te njihovim imenima i identifikatorima
- unošenja podataka o novosagrađenim ulicama i trgovima
- unošenja podataka o novosagrađenim zgradama
- unošenja podataka o kućnim brojevima.

Temeljem ažuriranih radnih preglednih kartografskih prikaza obavljeno je ažuriranje podataka o popisnim krugovima u Bazi podataka zgrada i kućnih brojeva, uz pomoć aplikativnog programskog rješenja, koje je dostupno svim područnim uredima za katastar i njihovim ispostavama.

Slika 4. *Izmjena granice statističkoga kruga.*

Radi osiguranja ažurne tehničke dokumentacije nadležna tijela u razdoblju od 1. siječnja do 15. svibnja 2011. neće mijenjati nazive, granice i područja županija, gradova i općina, naselja, jedinica mjesne samouprave, statističkih i popisnih krugova, ulica, trgova te kućne brojeve zgrada.

5. Zaključak

U razdoblju od 1. do 28. travnja 2011. provest će se Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj. Popis stanovništva 2011. provodi se i u cijelom svijetu, u skladu s Preporukama Ujedinjenih naroda s desetogodišnjim razmakom.

Cilj je svakog popisa stanovništva, pa tako i Popisa 2011., utvrditi podatke o broju i teritorijalnom rasporedu stanovnika te o društveno-gospodarskim strukturama prikupljenih obilježja. Istodobno će se prikupiti podaci o demografskim, etničkim, obrazovnim, migracijskim, ekonomskim i drugim obilježjima stanovništva, a ustanovit će se i promjene u odnosu na Popis 2001.

Literatura

Državna geodetska uprava (2010): Provedbene upute za izradu tehničke dokumentacije za provođenje Popisa stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine, 29. srpnja.

Narodne novine (2008): Pravilnik o registru prostornih jedinica, 37.

Narodne novine (2010): Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine, 92.

Preparation of Technical Documentation for the Population, Household and Flat Census in 2011 at the Territory of Bjelovarsko-bilogorska County

ABSTRACT. The paper describes the procedures of preparing the technical documentation for the forthcoming Population, Household and Flat Census at the territory of Bjelovarsko-bilogorska County that will be carried out from April 1-28, 2011. There is the legal framework described regulating the population census. The paper also describes the procedures and activities taken by cadastral activities in the process of preparing the documentation needed in the Population Census 2011. The important part of the technical documentation is a clear cartographic presentation. The procedure of producing and updating the articulate cartographic presentations is also described.

Keywords: population census, technical documentation, clear cartographic presentations, statistical circle, census circle.

Prihvaćeno: 2011-02-05